

Sosiaali- ja terveysministeriö

STM097:00/2014

Kuntoutuksen toimialayhdistyksen lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

Muutosesityksen tavoitteena on edistää Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle kuuluvan lääkinnällisen kuntoutuksen käynnistämistä kuntoutustarpeen ja kuntoutuksen tavoitteiden kannalta oikea-aikaisesti ja riittävän varhaisessa vaiheessa. Samalla pyritään estämään järjestämisvastuun tarpeettomia siirtymiä Kansaneläkelaitoksesta julkiselle terveydenhuollolle ja varmistamaan näin kuntoutusprosessin katkeamattomuus ja jatkuvuus. Kuntoutuslain muutosesityksistä keskeisin on ehdotus poistaa Kelan järjestämän lääkinnällisen kuntoutuksen myöntöedellytyksistä sidonnaisuus vammaisuuksiin.

Ongelmat, joihin muutoksilla pyritään puuttumaan sekä tavoitteet, joihin lakiuudistuksella pyritään, ovat kannatettavia. Muutokset kehittävät lainsäädäntöä kohti yksilöllisen kuntoutustarpeen huomioimista, kuntoutuksen oikea-aikaisuuden ja riittävän varhaisen aloittamisen suuntaan. Keskeistä on myös varmistaa kuntoutusprosessien katkeamattomuus ja jatkuvuus sekä edistää kuntoutuksen palvelujen ja toimintamallien kehittämistä yhdessä vaikuttavuuden kanssa.

Kuntoutuksen toimialayhdistys kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Kiinnitämme lausunnossamme huomion muutamaan yksityiskohtaan, jotka mielestämme vaativat vielä tarkkaavaisuutta.

Vammaisetuskytkennän poistaminen

Voimassa olevassa Kelan kuntoutuslain 9 §:ssä "Vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen järjestäminen" kuntoutuksen myöntöedellytykset on kytketty vammaisuuksista annetun lain lähtökohtiin. Nyt tämä sidonnaisuus vammaisuuksista annetun lain 2 luvussa määriteltyihin perusteisiin halutaan poistaa. Kytkennän poiston seurauksena kuntoutuksen myöntämisperusteet määritellään tarkemmin Kelan kuntoutuslaissa.

Lakiluonnoksessa kytkennän poistolle esitetyt perustelut ovat ymmärrettäviä ja kannatettavia. Muutoksen toteutuminen nyt esitetystä muodosta vaatii kuitenkin kiinnittämään erityistä huomiota vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen myöntöedellytysten toteutumiseen lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla. Muutokset myöntöedellytyksissä johtavat uusien myöntöedellytyksien tulkintaan ja toteuttamiseen käytännössä.

Myöntöperusteet ovat aina jossain määrin tulkinnanvaraisia. Onkin tärkeää, että uusien myöntöedellytysten tullessa voimaan, kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että

lääkinnällisen kuntoutuksen myöntöperusteet konkretisoituvat käytännössä siten kuin on tarkoitettu. Näin varmistetaan, että Kelan järjestämää lääkinällistä kuntoutusta saavat ne henkilöt, joilla on siihen tarve ja oikeus.

Kuntoutuksen toimialayhdistys esittää, että lain yksityiskohtaisiin perusteluihin kirjaan vaatimus tarkastella myöntöperusteiden toteutumista käytännössä siten, kuin lainsäätäjällä on tarkoittanut ja toisaalta siten, että myöntöedellytykset ovat kuntoutusjälähtöisiä. Seurantavelvoite voidaan antaa STM:n kuntoutusasiain neuvottelukunnalle.

Myöntämisedellytyksistä

9 pykälän 1 momentin mukaan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen myöntämisedellytyksenä on tarkoitus säilyttää 65 vuoden yläikäraja sekä julkisessa laitoshoidossa olevia koskeva rajoitus. Kuntoutusta järjestettäisiin sen kuukauden loppuun, jonka aikana vakuutettu täyttää 65 vuotta. Muilta osin myöntämisedellytykset ehdotetaan muutettaviksi.

Syyskuussa 2014 tehdyllä sopimuksella vuoden 2017 eläkeuudistukseksi varaudutaan elinajan odotteen kasvuun. Uudistuksella on tarkoitus mm. edistää työllisyyttä ja pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta. Vuoteen 2025 mennessä eläkkeelle siirtymisiän odote nousee vähintään 62,4 ikävuoteen. Uudistus sisältää myös työssä jatkamista ja jaksamista edistäviä kehittämistoimia.

Kansallisesti meillä on huomattava tarve pidentää työuria niin työurien alusta, keskeltä kuin lopusta. Eläkeuudistus on yksi keino vastata tähän tarpeeseen. Yhtä lailla meillä huomattava tarve varmistaa ihmisten ja etenkin ikääntyvien ihmisten omatoiminen tai mahdollisimman kevyesti tuettu selviäminen arjessa. Tällöin keskiössä on heidän työ- ja toimintakyvyn turvaaminen ja parantaminen.

Jotta vaativa lääkinällinen kuntoutus vastaa parhaalla mahdollisella tavalla ihmisten tarpeisiin ja keskeisiin kansallisiin haasteisiin, tulee vaativan lääkinällisen kuntoutuksen yläikärajaa myöntöedellytyksenä nostaa vähintään 68 ikävuoteen. Tarve yläikärajan nostoon tulee myös siitä, että kuntien ja kuntayhtymien kyky vastata ikääntyneiden kuntoutustarpeisiin etenkin muilta kuin välittömästi sairaanhoitoon liittyvän kuntoutuksen osalta on liian usein heikkoa.

9 pykälän 1 momentin 2 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi siitä, minkälaisen edellytysten tulee täytyä, jotta henkilö on oikeutettu saamaan vaativaa lääkinällistä kuntoutusta. Sairautta tai vammaa ja siihen liittyvää suoritus- ja osallistumisrajoitetta arvioitaessa taustalla olisivat viitteellisinä ICF-luokituksen suorituskyvyn ja suoritustason tarkenteet.

ICF-luokitus toimii hyvänä viitekehyksenä ja terminologisena lähtökohtana kuntoutustarpeen arvioinnissa. Jotta kuntoutustarpeessa olevien henkilöiden oikeus Kelan järjestämään vaativaan lääkinälliseen kuntoutukseen toteutuu tasa-arvoisesti ja lainsäätäjän tahtotilan mukaisesti, on varmistettava, että kuntoutustarpeen arvioin-

tiin ja tunnistamiseen keskeisesti liittyvät tahot tuntevat kyseisen luokituksen idean ja lähtökohdat ja osaavat hyödyntää niitä käytännössä.

Kunnioittaen,

Mika Pekkonen
Hallituksen puheenjohtaja